

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

In L. Catilinam, in senatu. Oratio XIX.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-431](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-431)

Oratio

gubernatoresq; Reip. quæadmodū mortuos defendemus! Quid de illis honestissimis viris atq; optimis ciuibus Equitibus Ro. dicem⁹, qui tū vna cū Senatu salutē Reip. defenderūt! quid de tribunis ærariis: ceterorūq; ordinū omnīū hominibus! qui tum arma pro cōmuni libertate ceperunt. Sed quid ego de iis oībus, qui cōsulari imperio paruerūt, loquor! de ipsorū Coss. fama, quid futurū est! L. Flaccū hominē cū semper in Rep. tum in magistratibus gerēdis, in sacerdotio, cerimoniisq;, quibus p̄erat, diligentissimū, nefarii sceleris ac parricidii mortuū condēnabimus! adiungemus ad hanc labē ignominiæq; mortis etiā C. Marii nomen! C. Mariū, quem vere patrē patrię, parentē inquā vestrę libertatis, atq; huiusce Reip. possumus dicere, sceleris ac parricidii nefarii mortuū condēnabimus! Etenim si C. Rabirio q; iit ad arma, crucem T. Labienus in campo Marrio defigendā putauit, qđ tandem excogitabitur in eū, suppliciu, qui vocauit! Ac si fides Saturnino data est, qđ abs te sepissime dicitur, non eam C. Rabirius, sed C. Marius dedit, idemq; violauit, si in fide non stetit. Quæ fides Labiene qui potuit sine Senatuscōsulto dari! adeo ne hospes huiusce vrbis! adeo ne ignarus es disciplinæ consuetudinisq; nostræ, vt hæc nescias! vt peregrinari in aliena ciuitate, non in tua magistratū gerere videre! Quid iam ista C. Mario, inquit, nocere possunt! quoniā sensu & vita caret. Ira ne vero! tantis in laboribus C. Marius periculisq; vixisset, si nihil longius q̄ vitæ termini postulabāt, spē atq; aīo de se: & gloria sua cogitasset! At credo, cū innumerabilis hostiū copias in Italia fudisset, atq; obsidione Rēp. liberasset, oīa sua secū vna moritura arbitrabat. nō est ita Quiritēs, neq; quisq; nostrū in Reip. periculis cū laude ac virtute versat, quin spē posteritatis fructuq; ducat. Itaq; cum multis aliis de causis virorū bonorum mentes diuinę mihi, atq; atene videntur esse, tum maxime, q̄ optimi & sapiētissimi cuiusq; animus ita p̄sentit in posterū, vt nihil nisi sempiternū spectare videat. Quapropter equidē & C. Marii, & ceterorū virorum sapientissimorū, ac fortissimorū ciuiū mentes, quę mihi vidētur ex hominū vita ad deorum religionē & sanctimoniā demigrasse, testor, me pro illorū fama, gloria, memoria, non secus ac pro patriis fanis, atq; delubris propugnandū putare: ac si pro illorū laude mihi arma capienda essent, non minus strenue caperem, q̄ illi pro cōmuni salute ceperunt. Etenim Quiritēs exiguū nobis vitę curricula natura circūscripsit, immensum glorię, quare si eos qui iam de vita decesserunt, ornabimus, iustiorē nobis mortis conditionē relinquemus. Sed si illos Labiene, quos iam videre non possumus, negligis, ne his quidem, quos vides, cōsuli putas oportere! Neminem esse dico ex iis oībus, qui illo die Romę fuerint, quę tu diem in iudiciū vocas, pubesq; tum fuerit, quin arma cœperit, quin consules secutus sit, omnes ii, quorū tu ex ætate coniecturam facere potes, quid tum fecerint: abs te capitis C. Rabirii nomine citant. At occidit Saturninum Rabirius, vtinā fecisset, non suppliciu deprecaret, sed pramium postulare. Etenim si Sceuę seruo Q. Crotonis, qui occidit L. Saturninū, libertas data est, qđ Equiti Ro. premiū dari par fuisset! & si C. Marius, q; fistulas quibus aqua suppeditabat Iouis Opt. Max. templis, ac sedibus, p̄cedi imperarat, q; in cliuo Capitolino improborum ciuium.

Defunt non pauca.

IN L. CATILINAM, IN SENATV.

ORATIO. XIX.

O tempora,
O mores.

VOVSQVE TANDEM ABVTERE CATILINA PATIENTIA nostra: qđiu nos etiam furor iste tuus eludet! quem ad finem se se effrenata iactabit audacia! nihil ne te nocturnum p̄sidium palatii! nihil ne vrbis vigilię! nihil timor populi! nihil concursus bonorum omnīū! nihil hic munitissimus habēdi Senatus locus! nihil horum ora, vultusq; mouerunt! patere tua consilia non sentis! constrictam iam omnīū horum conscientia teneri coniurationem tuā nō vides! quid proxima, quid superiore nocte egeris, vbi fueris, quos cōuocaueris, quid consilii ceperis, quę nostrum ignorare arbitraris! O tempora, O mores, Senatus hoc intelligit, Consul videt, hic tamē viuūt. viuūt! immo vero etiā in Senatum venit: sit publici consilii particeps: notat, & designat oculis ad cędem vnūquenq; nostrū, nos autem viri fortes satisfacere Reip. videmur, si istius furorem, ac tela vitemus. Ad mortem te Catilina duci iussu cōsulis iam pridem oportebat: in

In L. Catilinam. I. Fo. CXXVI.

te conferrī pestem istā, quā tu in nos oēs iandiu machināris. An vero vir amplissimus P. Scipio pontifex maximus Tiberiū Gracchum mediocriter labefactantē statum Reipū. priuatus interfecit! Catilinā vero orbem terrę cæde, atq; incendiis vastare cupientē nos Consules perferemus! nam illa nimis antiqua prætereo, q̄ Q. Seruilius † Hala Sp. Melium nouis rebus stude-
dentem manu sua occidit. Fuit, fuit illa ista quondā in hac Rep. virtus, vt viri fortes acrioribus suppliciis ciuem perniciosum, q̄ acerbissimum hostem coercerent. habemus em̄ senatus consultū, in te Catilina vehemens, & graue, non deest Reip. consiliū, neq; auctoritas huius ordinis, nos, nos, dico aperte, Consules desumus. Deceuit quondā Senatus, vt L. Opimius Cōs. videret, ne quid Respu. detrimenti caperet. nox nulla intercessit. mox interfectus est propter quasdam seditionū suspitiones, C. Gracchus clarissimo patre natus, auis, maioribus: occisus est cum liberis M. Fuluius Consularis. Simili senatuscōsulto C. Mario & L. Valerio Cons. permissa est Respublica, num vnū diem postea L. Saturninū Tribunū plebis, & C. Seruiliū mors, ac Reip. pœna remorata est! At nos vigesimū iam diem patimur hebecere acie horū auctoritatis, habemus em̄ huiusmodi Senatuscōsultū, verūtamen inclusum in tabulis, tanq̄ in vagina reconditū: quo ex Senatuscōsulto confestim interfectū te esse Catilina cōuenit, viuis, & viuis non ad deponendā, sed ad confirmandā audaciā. Cupio P. C. me esse clementē, cupio in tāris Reip. periculis me non dissolutū videri. sed iam me ipsum inertie nequitieq; cōdemno. castra sunt in Italia cōtra Rēp. in Herruricę faucibus collocata: crescit in dies singulos hostium numerus: eorū autē imperatorē castrorū, ducemq; hostium intra mœnia atq; adeo in Senatu videris, intestinā aliquā quotidie perniciem Reip. molientē. Si te iam Catilina comprehendit, si interfici iussero, credo erit verendū mihi, ne hoc potius oēs boni serius a me, q̄ quisq; crudelius factum esse dicant. Verū ego hoc, qd iam pridem factū esse oportuit, certa de causa nōdū adducor vt faciā, tum deniq; interficiā te, cum iam nemo improbus tam perditus, tam tui similis inueniri poterit, qui id non iure factū esse fateatur. Qz diu quisq; erit, qui te defendere audeat, viues, & viues ita, vt nunc viuis, multis meis, & firmis p̄sidiis oppressus, ne cōmouere te cōtra Remp. possis, multorū te etiā oculi & aures non sentientē, sicut adhuc fecerūt, speculabunt, atq; custodiēt. Erem̄ quid est Catilina qd iam amplius expectes! si neq; nox tenebris obscurare cœtus nefarios, nec priuata domus parietibus cōtinere vocē confurationis tuę potest, si illustrant, si erumpunt oīa, muta iam istā mentē, mihi crede, obliuiscere cędis atq; incendi-
diorum, teneris vndiq; luce sunt clariora nobis tua consilia omnia, quę etiā mecū licet recognoscas. Meministi ne me ante diem XII. Cal. Nouemb. dicere in Senatu, certo die fore in armis, qui dies futurus esset ante diē. VIII. Cal. Nouembris, C. Manliū audacię satellitem, atq; administrū tuę: num me fefellit Catilina nō modo res tanta, tam atrox, tam incredibilis, verū id qd multo magis est admirandū, dies! Dixi ego idem in Senatu cędem te optimatum cōtulisse in ante diē. V. Cal. Nouembris, tum cū multi principes ciuitatis Roma, non tam sui conseruandi, q̄ tuorū consiliorū reprimendorū causa profugerūt, num inficiari potes te illo ipso die meis p̄sidiis, mea diligentia circūclusum, cōmouere te contra Remp. nō potuisse! cū tu discessu ceterorū, nostra tamen, qui remāsissemus, cęde contentū esse dicebas. Quid, cū te Præneste Cal. ipsis Nouēbris occupaturū nocturno impetu esse confideres? sensisti ne illam coloniam meo iussu, meis p̄sidiis, custodiis, vigiliisq; esse munitā: nihil agis, nihil moliris, nihil cogitas, qd ego non modo audiā, sed etiā videam, planeq; sentiam. Recognosce mecū tandē illam superiore noctem: iam intelliges multo me vigilare acrius ad salutem, q̄ te ad perniciem reipublicę. Dico te priori nocte venisse inter falcarios, nō agam obscure, in M. Leccę domum: conuenisse eodē complures eiusdē amentie, scelerisq; socios, num negare audes? quid taces! cōuincam, si negas. video em̄ esse hic in Senatu quosdā, qui tecū vna fuere. O dii immortales, vbinam gentium sumus! quā Remp. habemus! in qua vrbe viuimus! hic, hic sunt in nostro numero P. C. in hoc orbis terrę sanctissimo, grauissimog; consilio, qui de meo, nostrūq; omnium interitu, qui de huius vrbis atq; adeo orbis terrarū exitio cogitent, hosce ego video Consul, & de Rep. sententiā rogo, & quos ferro trucidari oportebat, eos nondū voce vulnero. Fuisi igitur apud Leccā ea nocte Catilina, distribuisti partes Italię, statuisti quo quęq; pacificisci placeret, delegisti quos Romę relinqueres, quos tecū educeres, descripsisti vrbis parres ad incendia, confirmasti te ipsum iam esse exiturū, dixisti paululū tibi esse etiā nunc more, q̄ ego viuerem, reperti sunt duo Equites Romani, qui te ista cuta liberarent, & sese illa ipsa nocte paulo ante lucem me in meo lectulo interfecturos pollicerent. Hęc ego omnia, vixdū iam

† Ahala

Ante diem XII. Cal.

In ante diē,

Inter falcarios,

Vbinā gentium,

Oratio

coetu vestro dimisso, comperi: domū meā maioribus praesidiis muniti, atq; firmaui: exclusi
eos, quos tu mane ad me salutatū miseras, cū illi ipsi venissent, quos ego iam multis, ac sum-
mis viris ad me venturos id temporis esse praedixerā. Quae cū ita sint Catilina, perge quo coe-
pisti, egredere aliquando ex vrbe, patent porte, proficiscere. nimium diu te imperatorē illa tua
Malliana castra desiderant: educ tecū oēs tuos: si minus, q̄ plurimos. purga urbē. magno me
metu liberabis, dummodo inter me atq; te murus intersit. nobiscū versari iam diutius nō po-
tes. non feram, non patiar, non sinam. magna diis immortalibus habenda est gratia, atq; huic
ipsi Ioui Statori antiquissimo custodi huius urbis, q̄ hāc tam tetram, tam horribilē, tāq; in-
festam Reip. pestem toties iam effugimus. non est sepius in vno homine salus summa pericli-
tanda reipublice. Quid mihi consuli designato Catilina insidiatus es, nō publico me praesidio,
sed priuata diligentia defendi: cū proximis comitiis cōsularibus me consulē in campis, & cō-
petitores tuos interficere voluisti, cōpressi tuos nefarios conatus amicoꝝ praesidio, & copiis,
nullo tumultu publico concitato, deniq; quotiescunq; me peristi, per me tibi obstiti: q̄q; vide-
bam, perniciem meam cū magna calamitate Reip. esse coniunctā. nunc iam aperte Remp. vni-
uersam petis, templa deorū immortalium, tecta urbis, vitam omnium ciuū, Italiam deniq; totā,
ad exitium, & vastitatem vocas. quare, quoniā id qd̄ primum, atq; huius Imperii, disciplineꝝ
maiorum propriū est, facere non audeo: faciā id, qd̄ est ad seueritatē lenius, ad communē salu-
tem vtilius. nam si te interfici iussero, residebit in Rep. reliqua coniuratorū manus. sin tu (qd̄
te iandudū horroꝝ exieris, exhauriet ex vrbe tuorū comitū magna, & pernicioſa sentina rei
publicae. Quid est Catilina: num dubitas id me imperate facere, qd̄ iam tua sponte faciebas?
exire ex vrbe Consul hostē iubet: interrogas me, num in exiliū: non iubeo: sed si me consulis,
suadeo, quid em̄ Catilina est, qd̄ te iam in hac vrbe delectare possit: in qua nemo est extra istā
coniurationem perditorū hominū, qui te non metuat: nemo, qui te non oderit. Quae nota do-
mesticę turpitudinis non iniusta virę tuę est: qd̄ priuatarū rerum dedecus non heret infamie:
quae libido ab oculis, qd̄ facinus a manibus tuis vnq; qd̄ flagitium a toto corpore abfuit: cui
tu adolescentulo, quem corruptelarū illecebris irretisses, non ad audaciā ferrum, ad libidinē
facem pretulisti: quid vero nuper: cū morte superioris vxoris nouis nuptiis domum vacuum
fecisses, nonne etiā alio incredibile scelere hoc scelus cumulasti: quod ego pretermitto, & faci-
le patior fileri, ne in hac ciuitate tāti facinoris immanitas aut extitisse, aut nō vindicata esse
videatur. Pretermitto ruinas fortunarū tuarū, quas omnes impendere tibi pximis idibus sen-
tias, ad illa venio, quae non ad priuatā ignominiam vitiorū tuorū, non ad domesticā tuam dif-
ficultatem, ac turpitudinē, sed ad summam reipublice, atq; ad omnium nostrū vitam, salutemq;
pertinet. potest ne tibi huius vitę hec lux Catilina, aut huius spiritus celi esse iucundus: cum
scias horum esse neminem, qui nesciat te pridie Calend. Ian. Lepido, & Tullo Conſ. stetitisse in
comitio cum telo: manū, consulū, & principū ciuitatis interficiendorū causa parauisse: scelerū
ac furori tuo non aliquā mentem, aut timorem tuū, sed fortunā Reip. obstitisse! Ac iam illa
omitto: neq; em̄ sunt aut obscura, aut non post multo cōmissa, quoties tu me designatum,
quoties me Consulē interficere voluisti: quot ego tuas petitiones ita coniectas, vt vitari pos-
se non viderent, parua quadam declinatione, & vt aiunt, corpore effugi: nihil agis, nihil asse-
queris, nihil moliris, qd̄ mihi latere valeat in tempore. neq; tū conari, ac velle desistis. Quo-
ties iam, quoties iam tibi extorta est sica ista de manibus: quoties vero excidit casu aliquo &
elapsa est: tū ea carere diutius nō potes: quae quidem quibus abs te initiata sacris, ac deuota
sit, nescio, q̄ eam necesse putas consulis in corpore defigere. Nunc vero quae tua est ista vita,
sic em̄ iam tecū loquar, nō vt odio permotus esse videar, quo debeo, sed vt misericordia, quae
tibi nulla debet. venisti paulo ante in Senatū: quis te ex hac tanta frequentia, ex totis tuis ami-
cis, ac necessariis salutauit: si hoc post hoīm memoriā contigit nemini, vocis expectas contu-
meliā, cū sis grauissimo iudicio taciturnitatis oppressus: quid: q̄ ab euetu tuo ista subsellia va-
cua facta sunt: quid: q̄ oēs Cōsulares, qui tibi p̄sepe ad cedē cōstituti fuerunt, simulatq; assedi-
sti, partē istā subselliorū nudā atq; inanē reliquerūt. Quo tandē aīo hoc tibi ferēdū putas: ser-
uati mehercle mei si me isto pacto metuerēt, vt te metuunt oēs ciues tui, domū meā relinquen-
dam putarēt. tu tibi urbē nō arbitraris: etsi me meis ciuibus iniuria suspectū tam grauitē at-
q; infensum viderē, carere me aspectu ciuū, q̄ infestis oculis omnium conspici mallē. tu cum cō-
scientia scelerū tuorū agnoscas odiū omnium iustū, & iam tibi diu debitum: dubitas, quorū me-
tes sensusq; vulneras, eorū aspectum presentiaq; vitare! Si te parentes timerent, atq; odissent

In L. Catilinam. I. Fo. CXXVII.

tui, neque eos vlla ratione placare posses, vt opinor, ab eorū oculis aliquo concederes. nunc te patria, quę cōmunis est omnīū nostrū parens, odit, ac metuit, & iādū te nihil iudicat, nisi de parricidio suo cogitare: huius tu neque auctoritatē verebere: neque iudiciū sequere: neque vim per timesces: Quę tecū Catilina sic agit, & quodāmodo tacita loquit. Nullum iam tot annos facinus extitit nisi per te, nullū flagitium sine te: tibi vni multorū ciuū neces, tibi vexatio, di reptioque sociorū impunita fuit, ac liberatu non solū ad negligendas leges, & quęstiones, verū etiam ad deuincendas, perfringendasque valuisti. Superiora illa, quę ferenda non fuerunt, tamen vt potui, tuli. nunc vero me totam esse in metu propter te vnū: quicquid increpauerit, Catilinam timeri: nullū videri contra me consiliū iniri posse, quod a tuo scelere abhorreat: non est ferendum. Quamobrē discede, atque hunc mihi timorē eripe, si verus, ne opprimar: sin autē falsus, vt tandem aliquando timere desinā. Hęc si tecū vt dixi patria loquat, nonne impetrare debeat, etiam si vim adhibere nō possit: quid? quod tu te ipse in custodiam dedisti: quid? quod vitandę suspicionis causa, apud M. Lepidū te habitare velle dixisti: a quo non receptus etiā ad me venire ausus es, atque domi meę te asseruari rogasti: Cū a me quoque id respōsum tulisses, me nullo modo posse iisdem parietibus tutū esse tecū, qui magno in periculo essem, quod iisdem mœnibus cōtineremur, ad Q. Metellū pretorē venisti, a quo repudiatus, ad sodalē tuū, virum optimū, M. Marcellum demigrasti: quē tu videlicet & ad custodiendū te diligentissimū, & ad supplicandū sagacissimū, & ad vindicandū fortissimū fore putasti, sed quę longe videt a carcere, atque a vinculis abesse debere, qui se ipsum iam dignū custodia iudicauerit: Quę cū ita sint Catilina, dubitas, si hic morari equo animo nō potes, abire in aliquas terras: & vitam istā multis supplicii iustis debitisque ereptā, fugę, solitudinisque mandare: Refer inquis ad Senatū, id postulas: & si hic ordo sibi placere decreuerit, te ire in exiliū, obtemperaturū te esse dicis, non referam id, quod abhorret a meis moribus: sed tamē faciam, vt intelligas quid iū de te sentiāt. Egre dere ex vrbe Catilina, libera Remp. metu: in exiliū, si hanc vocem expectas, proficiscere, quid est Catilina: quid? attendis, quid? animaduertis horū silentiū: patiūtur, tacent, quid expectas auctoritatē loquentiū, quorū voluntatē tacitorum perspicis: At si hoc idem huic adolescenti optimo, P. Sextio, si fortissimo viro, M. Marcello dixissem, iam mihi Cōsulī hoc ipso in templo iure optimo Senatus vim & manus intulisset, de te autē Catilina cū quiescunt, probant: cū patiunt, decernunt: cū tacent, clamant, neque hī solū, quorū vel auctoritas clara est videlicet vita vtilissima, sed etiā illi Equites Ro. honestissimi atque optimi viri, ceterique fortissimi ciues qui circūstant Senatū, quorū tu & frequentia videre, & studia perspicere, & voces paulo ante exaudire potuisti, quorū ego vix abs te iādū manus ac tela contineo: eosdem facile adducā vt te hęc, quę iam pridē vastare studes, relinquerēt, vsque ad portas prosequant, quę quid est quod loquar: te vt vlla res frangat: tu vt vnquam te corrigas: tu vt vllā fugā meditere: tu vllū vt exiliū cogites: vtinā tibi istam mentē dii immortales donarent, etsi video, si mea voce ire in exiliū animum induxeris, quanta tēpestas inuidię nobis, si minus in presens tēpus recenti memoria scelerū tuorū, at in posteritatem impendat. Sed nō est mihi tāti, dūmodo ista tua priuata sit calamitas, & a Reip. periculis seiungat. Sed tu vt vitis tuis cōmoueare, vt legi pœnas permissas, vt temporibus Reip. concedas, nō est postulandū, neque em Catilina is es, vt te aut pudor a turpitudine, aut metus a periculo, aut ratio a furore reuocarit. Quāobrem, vt sape iā dixi, proficiscere: ac si mihi inimico, vt p̄dicas, tuo conflare vis inuidiā, recta via perge in exiliū. vix feram sermones hominū, si id feceris: vix molem istius inuidię, si in exiliū ieris iusu Consulī, sustinebo, sin autē seruire meę laudi, & glorię mauis, egredere cū importuna sceleratorum manu, confer te ad Manliū, concita perditos ciues, secerne te a bonis, infer patriā bellū, exulta impio latrocinio: vt a me non eiectus ad alienos, sed inuitatus ad tuos isse videaris. quę quid ego te inuitē: a quo iam sciā esse premissos, qui te ad forū Aureliū p̄stolarent armati: sciā pactā, & constitutā esse cum Manliō diem: a quo etiā Aquilā illam argenteā, quā tibi ac tuis oibus perniciosam esse confido, & funestā futurā, cui domi tuę sacrarium scelerū tuorū constitutū fuit, sciā esse premissam, tu vt illa diutius carere possis: quam venerari ad cędem proficiscēs solebas, a cuius altaribus sepe istam dexterā impiā ad necem ciuū trāstulisti. Ibis tandem aliquando, quo te iam pridē tua ista cupiditas effrenata, ac furiosa rapiebat, neque. n. tibi hęc res affert dolorē, sed quandā incredibile voluptatē, ad hęc te amentia natura peperit, volūtas exercuit, fortuna seruauit. nunquā tu nō modo otium, sed ne bellū quidē, nisi nefarium cōcupisti: nactus es ex perditis, atque ab omni non modo fortuna, verū etiā spe derelictis

Patrię pro
sopocia:

Vita
hinc
Patrię
ciuū
inuidia
tunc
gloria

Inducete
animum.

Cōflare in
uidiam.

Forū Aure
lium.

Prestolaris

Tua ista

Oratio

Meditati
ad studiū,

Vfura vni⁹
horę,

Parricida
ciuium.
Inuidia vir
tute parta,
gloria.

Simile.

Inscriptum
in frontē.

conflatā improborum manū. hic tu qua letitia perfruere: quibus gaudiis exultabis: quāta in voluptate bacchabere: cū in tanto numero tuorū neq; audies virum bonum quēq; neq; videbis. Ad huius vitę studiū meditati illi sunt, qui ferūtur, labores tui: iacere humi non modo ad obsidendū stuprum, verū etiam ad facinus obeundū: vigilare non solum ad insidiandū somno maritorū, verum etiā bonis occisorū. Habes vbi ostentes illā preclaram tuam patientiā famis, & frigoris, inopię rerum omnīū, quibus te breui tēpore cōfectū esse senties. Tantū profeci tum, cū te a Consulatu repulsi, vt exul potius tentare, q̄ Consul vexare Rempu. posses: at q̄ vt id qd̄ esset a te scelerate susceptū, latrocinium potius, q̄ bellū nominare. Nunc vt a me P.C. quandā prope iustā patrię querimoniā detester, ac deprecer, percipite quęso diligenter quę dicā, & ea penitus animis vestris mētibusq; mandate. Etenim si mecū patria, quę mihi vita mea multo est charior, si cuncta Italia, si omnis Resp. loquatur, M. Tulli quid agis: tu ne eum, quē esse hostē comperisti, quē ducē belli futurū vides, quem expectari imperatorē in castris hostiū sentis, auctorē sceleris, principē coniurationis, euocatorē seruatorū, & ciuiū perditorum, exire patieris: vt abs te nō emissus ex vrbe, sed immissus in vrbe esse videat: nōne hūc in vincula duci, non ad mortē rapī, non summo supplicio mactari imperabis: Quid tandē impedit te: mos ne maiorū: at persepe, etiā priuati in hac Rep. perniciosos ciues morte multarunt. an leges, quę de ciuium reorū supplicio rogatę sunt: at nunq̄ in hac vrbe hi, qui a Rep. defecerunt, ciuiū iura tenuerunt. an inuidiā posteritatis times: preclara vero populo Ro. referes gratiam, qui te hominē per te cognitum, nulla cōmēdatione maiorū, tam mature ad summum imperiū per omnes honorū gradus extulit, si propter inuidiā, aut alicuius periculi metum, salutē ciuiū tuorū negligis. Sed si quis est inuidię metus, nō est vehementius seueritatis ac fortitudinis inuidiā, q̄ inertię, ac nequitię pertimescēda. an, cū bello vastabit Italia, vexabūt vrbes, tecta ardebunt, te non existimas inuidię incēdio cōflagaturū: His ego sanctissimis Reip. vocibus, & eorū hominū, qui idem sentiunt, mētibus pauca respōdebo. Ego si hoc optimum factu iudicāre P.C. Catilinā morte multari, vnius vsurā horę gladiatorī istī ad viuendum non dedissem. etenim si summi viri, & clarissimi ciues, Saturnini, & Gracchorū, & Flacci & superiorū compluriū sanguine non modo se non contaminauerūt, sed etiā honestauerūt, certe verendū mihi nō erit, ne quid parricida ciuiū interfecto, inuidiā mihi in posteritatem redundaret. Qz si ea mihi maxime impenderet, tamen hoc animo semper fui, vt inuidiā virtute partā, gloriā, non inuidiā putarem. Qz q̄ nonnulli sunt in hoc ordine, qui aut ea, quę iminent, non videant, aut ea quę videant, dissimulent: qui spem Catilinę cū mollibus sententiis aluerunt, coniurationēq; nascentē non credendo corroborauerūt: quorū auctoritatem secuti multi non solū improbi, verū etiam imperiti, si in hunc animaduertissem, crudeliter, nō egre gie factum esse dicerent. nunc intelligo, si iste quo intendit, in Malliana castra peruenerit, neminem tam stultū fore, qui non videat coniurationē esse patefactā: neminē tam improbū, qui non fateatur. Hoc autem vno interfecto, intelligo hanc Reip. pestē paulisper reprimi, non in perpetuū comprimi posse. Qz si se eiecerit, secūq; suos eduxerit, & eodē ceteros vndiq; collectos naufragos aggregauerit, extinguetur, atq; delebitur, nō modo hęc tam adulta Reip. pestis, verū etiā stirps, ac semen malorū omnīū. etenim iandū P.C. in his periculis coniurationis, & insidiis versamur, sed nescio quo pacto omnīū scelerū, ac veteris furoris, & audacię maturitas in nostri consulatus tempus erupit. Qz si ex tanto latrocinio iste vnus tolletur, videbimur fortasse ad breue quoddam tempus cura, & metu esse releuati, periculū autē residebit, & erit inclusum penitus in venis, atq; in viscerib⁹ reipublicę. Vt sepe hoies egrī, morbo graui, cū estu, febrīq; iactant, si aquā gelidā biberint, prius releuari vident, deinde multo grauius vehemētiusq; afflicti: sic hic morbus, qui est in repu. releuatus istius pœna, vehemētius vuis reliquis ingrauescet. Quare secedāt improbi, secernant se a bonis, vnū in locū cōgregent, muro deniq; id qd̄ sepe iam dixi, secernant a nobis, desinant insidiari domi suę Cōsuli, circum stare tribunal pretoris vrbani, obsidere cū gladiis curiā, malleolos ad incēdendā vrbe, facesq; cōparare: sit deniq; inscriptū in frontē vniuscuiusq;, quid de Rep. sentiat. Polliceor vobis hoc P.C. tantā in nobis Consil. fore diligentia, tantā in vobis auctoritatē, tantā in Equitibus Ro. virtutē, tantā in oibus bonis consensionē, vt Catilinę profectio oīa patefacta, illustrata, oppressa, vidicata esse videatis. hisce ominib⁹ Catilina cū summa Reip. salute, & cū tua peste, ac perniciē, cūq; eorū exitio, q se tecū omni scelere, parricidioq; iunxerūt, proficiscere ad impiū bellū ac nefariū. Tū tu Iupiter hiscē quibus hęc vrbs auspiciis a Romulo est cōstituta, quem

In L. Catilinam. II. Fo. CXXVIII.

Statorem huius urbis, atque imperium vere nominamus: hunc, & huius socios a tuis aris ceteris
que templis, ac tectis urbis, ac moenibus, a vita, fortunisque civium omnium arcebis: & omnes ini-
micos bonorum, hostes patrie, latrones Italiae, scelerum foedere inter se ac nefaria societate con-
iunctos, eternis suppliciis vivos, mortuosque mactabis.

IN L. CATILINAM, AD QVIRITES, ORATIO, XX.

Andem aliquando Quirites Catilinam furentem audacia, scelus anhelan-
tem, pestem patrie nefarie molientem, vobis, atque huic urbi ferrum, flam-
mamque minitantem, ex urbe vel eiecimus, vel emisimus, vel ipsum egre-
dientem urbe persecuti sumus: abiit, excessit, evasit, erupit: nulla iam
perniciosa a monstro illo atque prodigio moenibus ipsis intra moenia
comparabit. Atque hunc quidem unum huius belli domestici ducem si-
ne controversia vicimus. non enim iam inter latera nostra sic illa versabit:
non in campo, non in foro, non in curia, non denique inter domesticos pa-
rietes pertimescemus, loco ille motus est, cum est ex urbe depulsus: pa-
lam iam cum hoste nullo impediente bellum iustum geremus. Sine dubio
perdidimus hominem: magnifice vicimus, cum illum ex occultis insidiis in apertum latrocinium con-
iecimus. Quod vero non cruentum mucronem, ut voluit, extulit, quod ei ferrum de manibus extorsimus,
quod incolumes civis, quod stantem urbem reliquit, quanto tandem illum moerore afflictum esse, & profliga-
tum putatis: iacet ille nunc prostratus Quirites, & se percussus, atque abiectum esse sentit: & re-
torquet oculos profecto sepe ad hanc urbem, quam ex suis faucibus ereptam esse luget. Quae quidem
letari mihi videtur, quod tanta peste evomerit, forasque proiecerit. At si quis est talis, quales esse omnes
oportebat, qui hoc ipso, in quo exultat, & triumphat oratio mea, me vehementer accuset, quod tam
capitalis hostem non comprehenderim potius, quam emissem: non est ista mea culpa, sed temporum. in-
teremptum esse L. Catilinam, & gravissimo supplicio affectum iam pridem oportebat: id a me & mos
maiorum, & huius imperii severitas, & Respublica postulabat, sed quod multos fuisse putatis, qui quae ego
deferre, non crederent: quod multos, qui propter stultitiam non putarent: quod multos, qui etiam defenderent:
quod multos, qui propter improbitatem fauerent: Ac si sublato illo, depelli a vobis omne periculum iu-
dicaret, iam pridem ego L. Catilinam non modo invidiam meam, verum etiam vitae periculo sustulisset. sed
cum viderem ne vobis quidem omnibus re etiam probata, si illum, ut erat meritis, morte mulcassent, fo-
re, ut eius socios invidia oppressus persequi non possem: rem huc deduxi, ut tunc palam pugnare pos-
setis, cum hostem aperte videretis. Quae quidem ego hostem Quirites, quod vehementer foris esse timendum pu-
tem, licet hinc intelligatis, quod illud etiam moleste fero, quod ex urbe parum comitatus exierit, utinam il-
le omnes secum suas copias eduxisset. Tongillum mihi eduxit, quem amare in praetexta calumnia coeperat:
Publicium, & Mimacium, quorum aere alienum contractum in popinam nullum Reipublicae motum afferre poterat.
reliquit quos viros: quanto alieno aere, quam valentes, quam nobiles, vos videtis. Itaque ego illum exercitum
ex Gallianis legionibus, & cum hoc delectu, quem in agro Piceno & Gallico Q. Metellus habuit,
ex his copiis, quae a nobis quotidie comparant, magnopere contemo, collectum ex senibus despera-
tis, agrestis luxuria, ex rusticis mediculis, ex decoctoribus, ex iis, qui vadimoniam deserere, quam illum
exercitum maluerint, quibus ego non modo si aciem exercitus nostri, verum etiam si edictum Prae-
toris ostendero, concident. Hos, quos video volitare in foro, quos stare ad Curiam, quos etiam
in Senatum venire, qui nitent unguentis, qui fulget purpura, mallem secum eduxisset suos mi-
lites, quod si hic permanent, memoretote non tam exercitum illum esse nobis, quam hos, qui exercitum deserue-
runt, percontandos. Atque etiam hoc magis sunt timendi, quod quid cogitent, me scire sentiunt, ne
quod tamen permouent. video cui Apulia sit attributa, qui habeat Hetruriam, qui agrum Picenum, qui
Gallicum, qui sibi has urbanas insidias caedis, atque incendiorum depoposcerit: omnia superioris no-
ctis consilia ad me perlata esse sentiunt, patefecit in Senatu hesternam diem: Catilina ipse pertimuit,
profugit: hi quid expectant: ne illi vehementer errant, si illam meam pristinam lenitatem perpetuam spe-
rant futuram, quod expectavi, iam sum assecutus, ut vos omnes factam esse aperte coniurationem con-
tra Respublicam videretis, nisi vero si quis est qui Catilinae similes cum Catilina sentire non putet. Non
est iam lenitati locus, severitatem res ipsa flagitat. unum etiam nunc concedam, exeant, proficiant,
ne patiant desiderio sui Catilinam miserum tabescere. demonstrabo iter, Aurelia via profectus est. Sentina ur-
bis si accelerare volent, ad vesperam consequentur. O fortunata Respublica, si quidem hanc sentinam huius urbis
bis.

Iupiter
Stator,

Sica,

Aes alienum,

mediastri-
nis,

Decoctor-
res,

Sentina ur-
bis.